

תקציר הנחיות הלכתיות מתומצתות ליום הכיפורים

מרדכי אפרתי, בי"מ בוקר ג"ש, יום כיפור התשפ"ו.

הדלקת הנרות איך?

יש גם להדליק נר נשמה כדי שנוכל לברך במוצאי כיפור בהבדלה על "נר ששבת" (שדלק כל יו"כ) בשעת ההדלקה על המדליקה להיות כבר עם נעלי גומי.

שכח לברך על הציצית לפני השקיעה

אפשר לברך "להתעטף בציצית" בערב כיפור רק אם מתעטף לפני השקיעה (לאחר מכן מתעטף בלי ברכה).

האם מברכים ברכת כהנים בנעילה?

לכתחילה מברכים ברכת כהנים עד השקיעה (לדעת הגר"ע בדיעבד עד 13.5 דקות אחרי השקיעה). וחלק ניכר מהאשכנזים לא עושים ברכת כהנים בנעילה כלל.

מאיזו שעה אפשר כבר לתקוע בנעילה והאם אפשר כבר לאכול אחרי התקיעות?

אפשר לתקוע כבר מ 20 דקות לאחר השקיעה אבל יש לזכור כי למרות התקיעות עדיין לא יצא הצום ואסור לאכול (לכן עדיף לתקוע לא לפני "השעה שהצום יוצא"). גם אם הגיע זמן צאת הצום אי אפשר לאכול כל עוד לא עשינו הבדלה אבל חולה שאין בו סכנה, מעוברות ומניקות וכן מי שצמא מאוד רשאי לשתות מים בצאת הצום אפילו לפני הבדלה. איסורי רחיצה, סיכה, נעילת הסנדל בטלים כמה דקות לאחר צאת הכוכבים אפילו שלא הבדיל על הכוס עדיין.

מה המיוחד בהבדלה של מוצאי יו"כ?

בהבדלה מברכים "בורא פרי הגפן" וגם "בורא מאורי האש" ודוקא על נר ששבת (לא מברכים על הבשמים גם אם חל בשבת).
אם אין נר ששבת או נר שהודלק מנר ששבת: לאשכנזים והרב אליהו – ידליק אש ויברך "בורא מאורי האש". לדעת הגר"ע יוסף – בכל שנה שבה יו"כ אינו חל בשבת לא ידליק נר חדש ולא יברך (אבל אם יו"כ חל בשבת יכול להדליק נר במוצאי כיפור ולברך).

הבעל מתאחר במוצאי כיפור מה תעשה אישתו?

אין לאכול לפני ההבדלה ואם הבעל מתאחר תעשה האישה הבדלה בעצמה ותאכל. כמו כן יש מתירים למי שצמא לשתות מים (מרגע שיצא הצום) אפילו לא התפלל תפילת ערבית

האם מותר לאכול ולשתות לאחר סעודה מפסקת כל עוד שלא נכנס הצום?

צריך לומר לפני ברכת המזון שאינו מקבל את התענית עדיין ולכל הפחות צריך להרהר כך בליבו (וטוב שלא יאמר בפיו שזו סעודה מפסקת) וכך יוכל לאכול גם אחרי הסעודה עד זמן כניסת הצום

האם רק תשמיש המיטה אסור ביו"כ או גם גילויי קירבה אחרים?

אסור לאדם לשמש מיטתו ביו"כ ואפילו לישון עימה במיטה אחת אסור בין ביום ובין בלילה, כמו כן אסור ליגע באשתו בלילה כמו בהיותה נידה אבל בשעת הצורך מותר ביום אך אסור לחבק ולנשק או לנהוג עמה קלות ראש או להסתכל במקומות המכוסים שבה וכן אסור לה להציע את הסדינים בפניו.

מי שחייב לאכול ביו"כ ע"פ פקודת רופא, איך יוכל לאכול (לשיעורים) מבלי לעבור על איסורי כרת?

יאכל פחות מ"ככותבת הגסה" דהיינו יאכל פרוסה השוקלת (או בנפח) פחות מ 30 גר' וימתין יותר מ "כדי אכילת פרס" כלומר ימתין יותר מ 10 דקות ויאכל שוב פרוסה השוקלת (או בנפח) פחות מ 30 גר' וכן הלאה ולגבי שתיה, ישתה לא יותר מ "מלא לוגמיו" דהיינו לא יותר מ 40 גר' וימתין "כדי שתיית רביעית" כלומר ימתין לא פחות מ 5 דקות ואז שוב ישתה לא יותר מ 40 גר' וכן הלאה
אם שכח לשקול מערב יו"כ מותר לשקול ביו"כ אבל רק במשקל מכני ולא חשמלי או אלקטרוני או עם סוללות. אם רופא אומר שמצבו מסוכן ביותר ויש לתת לו מיד אוכל ושתיה ללא שיעור והגבלה מצוה לעשות זאת ללא דיחוי

איך יקח חולה שיש בו סכנה, או אדם החייב לקחת כדור באופן קבוע למרות שכרגע הוא אינו חולה שיש בו סכנה תרופות?

עדיף שיבלע את הכדור בלי מים אבל אם אינו יכול יניח במים משהו מר (לדוגמא: תמצית תה מרה וחזקה) ויבלע אבל אם אינו יכול לשתות מר מותר לו לבלוע עם מים רגילים ובתנאי שהכמות של המים תהיה מינימלית ופחות משיעור 40 גר'.
מאיזה גיל ילדים מתענים ולכמה זמן?

1. ילד או ילדה עד גיל 9 פטורים לגמרי וגם לא מענים אותם אפילו לשעות
2. ילד או ילדה שהשלימו 9 שנים עד גיל 11 מחנכים אותם לשעות דהיינו אם רגיל לאכול בשמונה בבוקר נותנים לו בתשע אבל לא מניחים לו להמשיך ולהתענות כל היום
3. ילד או ילדה שהשלימו 11 שנים והם חזקים מותר להם (לא חייבים) להתענות כל התענית אבל אם לא יכולים יתענו לפחות עד חצות היום ואם גם זה קשה להם יכולים לאכול גם לפני חצות היום.
4. נער בן 13 שנה ונערה בת 12 שנה דהיינו שהשלימו 12 או 13 שנה חייבים לצום כמו גדולים כל הצום

האם מעוברות ומניקות ויולדות חייבות לצום?

מעוברת חייבת להתענות כרגיל אא"כ יש לה סיבוכים ורופא אומר שאם תתענה יש חשש סכנת נפשות לה או לעובר שאז פטורה מלהתענות

מניקה חייבת להתענות כרגיל אלא אם כן יש סכנה בדבר כגון שאין התינוק רוצה לינק אלא רק ממנה והרופא אומר שאם תתענה יפסק החלב ולא תוכל להניקו ויש חשש סכנה לתינוק, פטורה מלהתענות (ובמקרה זה די שתשתה ולא תאכל ויש לשאול רופא על כך) ויש אומרים שתאכל רק בשעה שהיא מרגישה שאין לה יותר חלב וגם אז תאכל רק "לשיעורים" הערה: כשם שבימות השבוע כשהיא הולכת מהבית המניקה שואבת קודם לכן חלב ומשאירה אותו במקרר, כך גם אפשר להתכונן מספר ימים לפני יום הכיפורים ולהתחיל לשאוב חלב, כך שהתינוק לא יפגע והיולדת לא תתקשה לצום, אמנם אינה חייבת לעשות כך, אך זו הנהגה נכונה.

יולדת כאשר היא בתהליך הלידה (יושבת על המשבר) ואפילו עדיין לא ילדה – לא מתענה.

אם ילדה (או ל"ע הפילה) תוך 3 ימים (מעת לעת) לפני יו"כ כלומר ילדה (או ל"ע הפילה) מליל ח' בתשרי והלאה – לא תצום אלא תאכל "לשיעורים" (כנ"ל 23) ואם קשה לה תאכל כרגיל.

אם היא לאחר 3 ימים מלידתה עד שבעה ימים (מעת לעת) – אם מרגישה שהיא צריכה לאכול, מותר לה לאכול (אפילו שהרופא אומר שלא צריכה). ואם לא מרגישה שהיא צריכה לאכול – אסור לה לאכול (ואם למרות שהיא אינה רואה צורך לאכול הרופא קובע שאם תתענה יש בכך סכנה – מותר לה לאכול). ואם אין שם איש שיודע אם צריכה היא או לא והיא העצמה אינה יודעת אם צריכה או לא, מאכילין אותה.

אם היא לאחר 7 ימים (מעת לעת) מהלידה – דינה כדין חולה שאין בו סכנה וחייבת לצום ואפילו אומרת שהיא צריכה לאכול בגלל חולשת הלידה. אבל אם היא אומרת שהיא מרגישה שהיא צריכה לאכול בגלל חולי או מחלה, דינה כדין שאר חולה שאם אומר שצריך לאכול מחמת חוליו, מאכילין אותו.

האם על אדם זקן לצום?

אם מדובר בזקן חלש מאוד, דינו כחולה שיש בו סכנה ואפילו אין לו חולי פנימי, הוא צריך לאכול ביו"כ

מה המיוחד בהבדלה של מוצאי כיפור?

1. מברכים: "הגפן", "מאורי האש", "המבדיל".

(אם יו"כ חל בשבת: לדעת הספרדים לא מברכים על הבשמים כיוון שהבשמים באים להרגיע אותנו על כך שהנשמה היתירה שהיתה בשבת הלכה לה אבל ביו"כ אפילו שחל בשבת אין נשמה יתירה בגלל התענית ולכן לא צריך בשמים. לדעת חלק מהאשכנזים מברכים על הבשמים אם עושה הבדלה בבית ולא בציבור)

2. מברכים "מאורי האש" רק על נר שהיה דלוק כל יו"כ או שהודלק מנר כזה

לדעת פוסקי אשכנז והרב אליהו זצ"ל אם לא מצא נר שהיה דלוק כל יו"כ או נר שהודלק מנר כזה, יאמר "ברוך המבדיל בין קודש לחול" וידליק אש חדשה.

לדעת הגר"ע יוסף אם לא מצא נר שהיה דלוק כל יו"כ או נר שהודלק מנר כזה לא ידליק אש חדשה ואפילו אם בשל כך יפסיד ברכת "מאורי האש" אבל בשנה שיו"כ חל בשבת אם אין לו נר יכול להדליק אש חדשה

אשה שבעלה מתאחר במוצאי יו"כ וקשה לה לחכות ולא לאכול עד שיבוא ויבדיל, האם תוכל להבדיל לבד?

תבדיל לבד על מיץ ענבים שברכתו "בורא פרי הגפן" ותוכל לאכול. ואם אין לה – תבדיל על קוקה קולה (בזה יש מחלוקת), או בירה, או קפה עם חלב (חמר מדינה) ותברך "שהכל" ו"המבדיל" ו"מאורי האש" על נר ששבת ותשתה לפחות "רביעית" (86 גר')

קח שיעור וצא לטיול התשפ"ו

הציבור מוזמן להיכנס בכל בוקר בשעה 09:00 בחול המועד לשיעורים שיינתנו בע"ה "בזום" בדלהלן:

יום רביעי טז' תשרי (8 באוקטובר) הרב יצחק שטיינברג, ראש כולל "ארץ חמדה" רעננה.

יום חמישי יז' תשרי (9 באוקטובר) הרב משה חיים הרנוי, ראש כולל גבורת אריה, פ"ת.

יום שישי יח' תשרי (10 אוקטובר) הרב שלמה אישון, רב מז' רעננה וראש מכון "כת"ר".

יום ראשון כ' תשרי (22 אוקטובר) הרב יהשע ויצמן, ראש ישיבת מעלות.

לקבלת קישור ולפרטים: מרדכי אפרתי 0525219169

